

رعایت اصول رویکرد زمینه‌گرا در طراحی مراکز اقامتی و گردشگری، پاسخی بر چگونگی معرفی خصوصیات منطقه‌ای و جذب توریسم در استان گیلان

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۵/۲۸

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۶/۳۰

کد مقاله: ۲۲۳۱۱

ندا قنبری نژاد ناصری*^۱، فرزانه اسدی ملک جهان^۲

چکیده

امروزه به دلیل رشد روز افزون جمعیت و شهرنشینی و به طبع آن تغییر در الگوی کار و زندگی و فاصله گرفتن از طبیعت به عنوان بستری برای تأمین آسایش و آرامش روحی و فکری در زندگی مدرن امروزه، نیاز به تفریح و مسافرت را بیش از پیش افزایش داده است. از این رو توسعه مراکز اقامتی و گردشگری ضروری بوده و امری مهم در راستای حیات اجتماعی و فرهنگی شهرها می‌باشد. از طرفی دیگر در طراحی این مراکز توجه به رویکردهای خاص معماری می‌تواند در میزان موفقیت آن‌ها در جذب گردشگر تأثیر گذار باشد. امروزه یکی از مهم‌ترین مباحث در معماری، طراحی بنا براساس زمینه می‌باشد. این زمینه می‌تواند دارای ابعاد مختلفی از جمله اقلیمی، تاریخی، فعالیتی، فرهنگی-اجتماعی و ... باشد. رویکرد زمینه‌گرا در معماری علاوه بر پیوند طرح و زمینه و همچنین معرفی بهتر خصوصیات منطقه، منجر به جذب گردشگر بیشتر خواهد شد. در این مقاله هدف ارائه اصول زمینه‌گرایی و انطباق آن با معماری بومی گیلان بوده است تا در نهایت بتوان به جذب گردشگر در منطقه کمک کرد. روش تحقیق به صورت پژوهشی بوده و پس از شناخت رابطه و پیوند میان مراکز اقامتی و گردشگری و معماری زمینه‌گرا به بیان اهمیت و مزیت احداث چنین مراکزی با رویکرد زمینه‌گرایی پرداخته می‌شود. با شناخت اصول زمینه‌گرایی می‌توان از آن‌ها در هر منطقه‌ای، مطابق با شرایط اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی استفاده نمود. یکی از مهم‌ترین نتایج به دست آمده از این مطالعات، بررسی رابطه میان چگونگی طراحی مراکز گردشگری و اقامتی و میزان تأثیر آن بر جذب گردشگر می‌باشد. که در نهایت این امر کمک شایانی به افزایش ارتباطات اجتماعی و زندگی گروهی و ثبت و انتقال فرهنگ‌ها می‌کند.

واژگان کلیدی: زمینه‌گرایی، معماری زمینه‌گرا، گردشگر، مراکز اقامتی و گردشگری.

۱- کارشناس ارشد معماری، دانشگاه علم و فرهنگ، موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی واحد رشت (نویسنده مسئول)
Nega.ghanbarinejad@gmail.com

۲- استادیار، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

۱- مقدمه

امروزه به دلیل ازدیاد جمعیت و ماشینی شدن شهرها، آلودگی هوا و در نتیجه پایین آمدن وضعیت سلامت جسمی و روحی شهروندان توجه به راهکارهایی برای ارتقاء سطح سلامت جامعه امری ضروری می‌باشد. در زمینه گرایه علاوه بر توجه به جنبه‌های کالبدی به جنبه‌های انسانی نیز توجه می‌شود زیرا در غیر این صورت باعث به وجود آمدن بناهایی می‌گردد که هیچ ارتباطی با کاربران خود برقرار نکرده و آثار جبران ناپذیری در پی خواهد داشت. در واقع در دنیای امروزی به علت تبادل سریع اطلاعات و پیشرفت روز افزون ماشینی شدن زندگی، شهرها جلوه یکسانی گرفته‌اند و رابطه انسان با طبیعت را جدا کرده است. این امر سیمای شهرها را عمومی و بدون توجه به زمینه تبدیل کرده است. در معماری رویکردی به نام زمینه گرایی پاسخی برای رفع این مشکل می‌باشد. در واقع معماری زمینه گرا به دنبال تقلید صرف از بافت موجود در طراحی و یا مانع طراحی نوآورانه و خلاق نیست. بلکه هدف آن ایجاد ارتباط بهتر بین معماری و زمینه است که جنبه‌های زیبایی شناختی و معنایی در آن بسیار حائز اهمیت است. تا در نهایت بتوان به بناهایی رسید که باعث حفظ تداوم هویت پیشین شوند (ایمانی، الناز، ۱۳۹۴). یکی از راه‌های کاربردی برای بهبود وضعیت جامعه و جلوگیری از فراموشی هویت شهرها، ایجاد شرایطی برای تشویق به مسافرت می‌باشد. به این منظور باید به فکر ساختن مکان‌هایی برای اقامت مسافران بود. یکی از این مکان‌ها هتل‌ها هستند. در این میان معماری نقشی بسزایی در طراحی هتل‌هایی دارد که علاوه بر نقش کاربردی باید هماهنگ با فرهنگ، اقلیم، اقتصاد و معیشت اهالی آن منطقه باشد زیرا تجربه نشان داده که انسان‌ها در فضاهایی که هویت آن‌ها را زنده نگه می‌دارد حس مطلوب‌تری دارند. زمینه گرایی به این نکته توجه می‌کند به طوری که ساختمان‌ها در این رویکرد هماهنگ با بافت بستر خود طراحی شده و علاوه بر تاثیر گرفتن از زمینه خود بر عناصر موجود در بستر نیز تاثیر می‌گذارد. در این مطالعه تلاش برای بررسی چگونگی ارتباط طراحی مراکز اقامتی و گردشگری و رویکرد زمینه گرایی در معماری استان گیلان می‌باشد. تا بتوان در نهایت به جذب گردشگر در استان کمک کرد.

۲- مفاهیم پایه

۲-۱- مفهوم زمینه و زمینه گرایی

زمینه بستری می‌باشد که اجزا در درون آن شناخته می‌شوند و زمینه گرایی دیدگاهی رایج در معماری است. در زمینه گرایی یک پدیده به صورت مجزا قابل شناسایی نیست و تنها در محیط و بستر خود قابل درک خواهد بود. در این دیدگاه پدیده و محیط اطرافش دارای تاثیر متقابل برهم می‌باشند. به عبارت دیگر معماری زمینه گرا علاوه بر احترام به سایت در پی رسیدن به طرحی می‌باشد که هم خصوصیات فیزیکی و هم شخصیت فرهنگی و روحی بوم را در بر بگیرد و هماهنگ با ویژگی‌های بومی منطقه باشد (دربندی، احمدی، علیدوست ماسوله، رحیمی آتانی، ۱۳۹۴). به بیان کلی معماری زمینه گرا بیان تازه و کارآمدی از هویت اصلی زمینه در بنای جدید است. به طوری که هویت بستر طرح زنده نگاه داشته شود. این یعنی استفاده از معماری بومی منطقه اما متناسب با نیاز امروز (Gates, 1980).

۲-۲- معماری زمینه گرا

زمینه گرایی روشی است که به تعامل سایت، معماری و زمینه می‌پردازد. معماران زمینه گرا سعی دارند که نکات مثبت هر سایت را پیدا و در طرح خود استفاده کنند. زمینه گرایی نوعی معماری است که به شرایط خاص محیط خود پاسخگو است. در واقع زمینه کلی یکپارچه است که معنا بخش اجزای مختلف بنا می‌باشد (امامی نائینی، شهبازی، دیماری، ۱۳۹۳). به بیانی دیگر زمینه گرایی شیوه‌ای نوین برای پاسخ به ساخت و سازهای جدید موافق با بستر اطرافش به جای ویران کردن آن است (Sotodeh et al, 2013). در این گونه معماری ابتدا باید محیط را دقیق شناخت و پاسخی مناسب برای ترکیب بهتر بنا با زمینه پیدا کرد. از اصولی که باید در طراحی با رویکرد زمینه گرایی به آن‌ها توجه نمود عبارتند از:

- خصوصیات فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و اقتصادی افرادی که از آن ساختمان استفاده می‌کنند.
- خصوصیات شهری، خیابان، میدان، کوچه، مغازه
- شرایط اقلیمی، رطوبت، سرما، گرما، جنگل، صحرا
- نحوه زندگی روزمره اهالی ساختمان، نیازهای آن‌ها، عادات آن‌ها، طرز استفاده و پیش زمینه‌های ذهنی آن‌ها در رابطه با فرم‌های زیستی (قبایان، ۱۰۰، ۱۳۸۷).

۲-۳- مقیاس زمینه گرایی

هرچند واحد زمینه گرایی را محله می‌دانند اما زمینه گرایی در دو مقیاس خرد و کلان سبب می‌یابد. در مقیاس کلان به منطقه و در مقیاس خرد به بنا می‌رسد. اما اهداف کلان معماری زمینه گرا گاه بعد جهانی می‌یابد. بنابراین زمینه گرایی می‌تواند اهداف خود را در محدوده کره زمین بگستراند (شیرازی، محمد رضا، ۱۳۸۳، بهار).

۳- اهداف معماری زمینه گرا

۳-۱- اهداف کلان

پهسازی و باز زنده سازی بافت‌های تاریخی برای مقاصد گردشگری و اقتصادی
حفظ بافت تاریخی و تداوم روح بافت
آشنایی با روش‌های ایجاد ارتباط بصری سازگار میان ساختمان‌ها
حفظ و تداوم هویت پیشین (خاطره‌های ساکنین و ...)
آگاهی طراحان در هر سبکی و یا شیوه‌ای که کار می‌کنند از اینکه حاصل کار آن‌ها به عنوان بخشی از یک زمینه کلی‌تر مورد
سنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد.
آگاهی بیش‌تر نسبت به زمینه و درک موضوع تداوم بصری.

۳-۲- اهداف خرد

اصول زیبایی خاصی که توسط طراحان ارایه می‌شود باید تابع هدف بزرگ‌تر و عالی‌تر، یعنی خلق سیمای شهری مطلوب، و
منسجم بصری (نه لزوماً با سبک همگون) باشد. به طوری که بدون توجه به اصول خاص زیبایی شناختی جدید، معماری مدرن به
شکلی سازگار با معماری قدیم تلفیق شده باشد.
هدف نه احیای سبک‌های تاریخی، بلکه احیای یک نگرش عمیق به کل زمینه معماری و تغییراتی که در محیط می‌دهیم
است. از سویی معماری زمینه گرا خواستار حفظ وضع موجود نیست. هر چند در مواردی این امر مطلوب باشد (مطالعات شهری
سازمان نظام مهندسی ساختمان مازندران).

۴- ابعاد گوناگون زمینه گرایی

زمینه گرایی در معماری دارای ابعاد گوناگونی است که عناصر شهری درون آن شناخته می‌شوند. در ابتدا این عناصر صرفاً در
جنبه کالبدی مطرح می‌شد اما به مرور زمان به حوزه ابعاد انسانی، اجتماعی، فرهنگی و حتی تاریخی و اقلیمی گسترش یافت
(stokols 1987-15-18). ابعاد زمینه گرایی در چهار دسته قرار می‌گیرند که عبارتند از:

- زمینه گرایی کالبدی
- زمینه گرایی اجتماعی- فرهنگی
- زمینه گرایی تاریخی
- زمینه گرایی اقلیمی (تولایی، ۱۳۸۰، ۱۰)

۵- توضیحاتی در خصوص انواع زمینه‌ها

۵-۱- زمینه کالبدی

در زمینه گرایی اجزای شکل شهر به صورت مجزا بررسی و مطالعه نمی‌شوند بلکه در بستر گسترده‌تر محیط قرار می‌گیرند.
بنابر این شهر سازان در ساخت و ساز در مجموعه موجود در تلاشند تا نو و کهنه را به نحوی در هم بیامیزند که یک کل زنده و
مطلوب به وجود بیاورند. به شکل کل از قبل موجود، زمینه کالبدی گفته می‌شود که عناصری چون فرم، شکل، هندسه، رنگ،
بافت، مصالح، مقیاس، تناسبات، توپوگرافی، دسترسی‌ها، جهت گیری، پرسپکتیو، خط آسمان و زمین، وضعیت پوشش گیاهی،
خیابان و پیاده راه، تراکم، ترکیب احجام، همجواری‌ها و پیوند نو و کهنه با یکدیگر را شامل می‌شود.

۲-۵- زمینه تاریخی

زمینه تاریخی به میزان، نظم و رابطه‌ی اجزای شهر در طول زمان گفته می‌شود. به گفته تاریخ‌گرایان شهرسازی کنونی نشأت گرفته از درس‌های گذشته است.

۳-۵- زمینه فرهنگی-اجتماعی

به ارزش‌ها و اهداف مشترک گفته می‌شود. اعتقاد زمینه‌گرایان اجتماعی و فرهنگی بر آن است که فرهنگ یک منطقه قواعدی را ایجاد می‌کند که شکل ساخته شده بازتابی از آن است. در واقع مردم با وجود ارزش‌ها، باورها و فرهنگ خود یک فضای خالی را به مکان تبدیل می‌کنند. معماران و شهرسازان امروزی باید با استفاده از فرهنگ و وضع موجود یک منطقه به ساخت اثر معماری جدیدی اقدام کنند تا بتوانند تکنولوژی عصر خود را نیز در آن به عرصه نمایش بگذارند (ایمانی، الاز، ۱۳۹۴).

۴-۵- زمینه اقلیمی

توجه به زمینه و فاکتورهای اقلیمی که در آن اقدام به معماری می‌کنیم می‌تواند ما را رد رسیدن به یک بنای پایدار نزدیک نماید. این امر می‌تواند استفاده از نیروهای فسیلی را به حد اقل رسانده و استفاده از نیروهای طبیعی را افزایش دهد. همچنین می‌توان با رد نظر گرفتن فاکتورهای اقلیمی منطقه نظیر باد، باران، تغییرات دمای هوا در طی روز و شب و ... در معماری به درک روشن تری از شیوه معماری بناهای بومی رسید و این امر در معماری زمینه‌گرا ضروری می‌باشد (فاضلی حق پناه، ابوالفضل، ۱۳۹۵)

نمودار ۱. انواع زمینه گرایی و اجزاء هر کدام (منبع: قنبری، ۱۳۹۳: ۲۴)

۶- دسته بندی زمینه در معماری بر اساس مدل مریل گینس

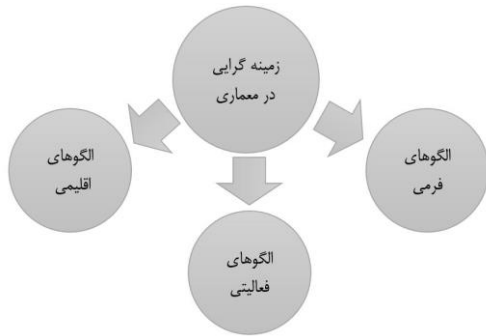
بر اساس نظر مریل گینس در سال ۱۹۸۰ زمینه در معماری تحت سه موضوع کلی، الگوهای فرمی، الگوهای اقلیمی و الگوهای فعالیتی دسته بندی می‌شود.

۱-۶- الگوهای فرمی

الگوهای فرمی همان فضا، مقیاس و تناسبات، شکل، مصالح، بافت و رنگ‌ها را شامل می‌شود. این عناصر در دو بعد زمان و جغرافیایی برای ارتباط معماری و بسترش مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۲-۶- الگوهای فعالیتی

الگوهای فعالیتی شامل گردش در سایت، رفتار و عکس العمل افراد و گروه‌ها می‌باشد که می‌توانند بین بنا و زمینه‌اش ارتباط ایجاد کنند (قنبری، ناصر، ۱۳۹۳).

۳-۶- الگوهای اقلیمی

الگوهای اقلیمی خود را در مصالح، رنگ‌ها، فشردگی احجام، فرم، بازشوها و ... نشان می‌دهند. هنر و حساسیت و میزان درک معمار از سایت یا همان حس مکان به معمار این امکان را می‌دهد تا رابطه میان اقلیم و معماری را بهتر بشناسد و درک این ویژگی‌های اقلیمی می‌تواند سایت را از آنچه که هست به آنچه که باید باشد تبدیل کند (Gaines، ۱۹۸۰).

نمودار ۲. دسته بندی زمینه در معماری بر اساس مدل مریل گینس (منبع: قنبری، ۱۳۹۳: ۳۶)

۷- عناصر موجود در زمینه

زمینه شامل توپوگرافی، بافت شهری، میزان تراکم بناها، خیابان‌ها و پیاده راه‌ها و نسبت آن‌ها با یکدیگر، ترکیب بندی مصالح، جنس مصالح جغرافیای منطقه، وضعیت پوشش گیاهی و... می‌باشد. در طراحی زمینه گرا نیازی به حضور همه این عناصر در طرح نیست. در واقع نظریه پردازان این رویکرد به دنبال تقلید فرمی و جزبه جز نیستند بلکه در پی خلق یک اثر معماری خلاقانه‌اند که در بستر محیطی خود قابل درک بوده و از محیط اطراف خود تاثیر پذیرفته و بر آن‌ها تاثیر بگذارد (برولین، ۱۳۸۶).

۸- نکات طراحی در رابطه با معماری زمینه گرا

۱-۸- تداوم و انسجام بصری

این عامل دلیل موفقیت طرح‌هایی شده است که به نظر زیبا می‌آیند. پیشنهاد مناسب نوعی انتخاب روشنفکرانه التقاطی نیست که سبکی را بدون توجه به محیط پیرامون آن برگزیند بلکه نگاهی وابسته‌تر به ویژگی‌های بصری است تا در انتخاب به طراح کمک کند. یک روش طراحی به دلیل الهام از روحیه ی مکان، موجب تقویت هویت محله شود.

۲-۸- نقش آرایه‌ها و جزئیات

نمونه‌های تاریخی نشان داده‌اند که شباهت‌های کلی در ایجاد ارتباط سازگار ممکن است کمتر از آنچه پنداشته می‌شود، اهمیت داشته باشد. به نظر می‌رسد که آرایه‌ها، بافت بصری و تداعی حاصل از آن‌ها غالباً روش مطمئن‌تری برای ایجاد رابطه بصری سازگار میان ساختمان‌ها است. هرچه ساختمانی از ساختمان‌های مجاور خود به لحاظ مصالح، مقیاس، تناسب، ارتفاع و موارد مشابه دیگر تقلید بیش‌تری کند، حذف آرایه‌های خاص ساختمان مجاور در ساختمان جدید کاری نابجا تر بوده، به طوریکه ساختمان جدید عریان به نظر می‌رسد.

۳-۸- تشابه خانوادگی

تاریخ نشان داده است که سبک‌های مختلف معماری می‌توانند در کنار یکدیگر شکل گرفته و در عین حال، هویت خاص زیبایی شناسی خود را نیز حفظ کنند. این امر تنها مستلزم ارزیابی آگاهانه و دقیق علائم بصری زمینه و وجود طراحی است که از مهارت برای خلق ساختمان‌های سازگار و پاسخگو بهره جویند. اینکه این امر آیا با کپی برداری معمولی انجام شده و یا از آخرین ابتکارات معماری جدید برخوردار است، نبایست مورد توجه باشد. آنچه اهمیت دارد تشابه خانوادگی است. چشم بایستی حس کند که پدیده‌ای متجانس به محیط افزوده شده است. هرچند نیل به این تشابه خانوادگی، بویژه هنگامی که طراح محدود به فرهنگ لغات مدرنیسم است، دشوار می‌شود.

۸-۴- بررسی عناصر مؤثر بر هویت معماری زمینه

برای پیوندی مستحکم با ساختمان‌ها مجاور؛ اقتباس از مایه اصلی یا فرم‌ها اجتناب ناپذیر است. این ارتباط می‌تواند به چند روش انجام شود:

- کپی برداری نزدیک از مضمون اصلی طرح موجود
- استفاده از اساس فرم‌های مشابه ولی با چیدمانی جدید
- ابداع فرم‌های جدیدی با همان تأثیر بصری فرم‌های قدیمی
- انتزاع فرم‌های اولیه

۸-۵- تعامل و ارتباط دست‌اندرکاران

ارتباط نزدیک‌تر معمار با کاربران ساختمان و کارفرما، با به کارگیری نمادهای آشنای فرهنگی نیز، بخشی اساسی از طراحی یک زمینه خاص است (مطالعات شهری سازمان نظام مهندسی ساختمان مازندران).

۹- توصیف معماری سنتی گیلان و عوامل تاثیر گذار بر آن

معماری شهری گیلان بسیار متنوع می‌باشد و دلیل آن هم الگوهای معماری مرتبط با اقلیم و محیط و فرهنگ و معیشت این شهر می‌باشد. با توجه به پلان‌های عمومی می‌شود به تاثیر معماری قبل از مدرن بر آنها بیش‌تر پی برد. از عوامل اقلیمی متأثر بر معماری بومی گیلان می‌توان به شرایط اقلیم و فرهنگ معیشت ساکنان آن اشاره کرد.

۹-۱- شرایط اقلیمی و فرهنگ و معیشت گیلان

اقلیم معتدل و مرطوب: از ویژگی های اقلیم رطوبت بالای هوا و درجه حرارت متعادل آن است. دمای هوا در تابستان بین ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتی گراد، شیبها بین ۲۰ تا ۲۳ می‌باشد. در زمستان معمولاً بالای صفر است. از خصوصیات آب و هوایی منطقه گیلان می‌توان موارد زیر را نام برد:

- رطوبت نسبتاً بالا	- نبود زیر زمین در بنا
- اختلاف ناچیز درجه حرارت بین روز و شب	- تاثیر رطوبت و نیاز به کوران هوا در گیلان باعث
- پوشش گیاهی متنوع	- بافت شهری با خصوصیات زیر شده است
- بارندگی زیاد در همه فصل‌های سال	- بافت باز و گسترده
- تاثیر رطوبت و بارش بالا بر فرم معماری این منطقه	- فضاهای شهری وسیع
- بالمشیب دار	- محوطه‌های با دیوار کوتاه
- ایوان در اطراف بنا	- کوچه‌های عریض
- فرم برونگرا	- فرهنگ و معیشت ساکنین گیلان
- ساخت بنا بر روی سکو یا بالاتر از سطح زمین	

نوع فعالیت گیلانی‌ها به صورت دسته جمعی و خانوادگی در مزارع و باغات و یا درون کارخانجات تهیه ابریشم می‌باشد. همین امر باعث دوشادوشی زنان و مردان در محیط کار می‌باشد و در نهایت باعث برخوردی اجتماعی بالا و افزایش سطح آگاهی تمام اعضای خانواده می‌شود. چنین زندگی اجتماعی گسترده‌ای باعث بروز معماری برونگرا در گیلان می‌شود. برونگرایی و شفافیت در معماری بومی گیلان برای پاسخگویی به نیاز اقلیمی و معیشتی مردم این منطقه بوده و مخالف با مذهب مردم آن نمی‌باشد (یاران، علی. مهران فر، ارس، پاییز و زمستان ۱۳۹۴).

جدول ۱. جمع بندی شاخصه‌های معماری مسکن بومی گیلان به همراه علل پیدایش آن‌ها (همان)

شاخصه‌های مسکن بومی گیلان	علل پیدایش
برون گرایی	رطوبت زیاد اقلیم، نوع معیشت و پیوند آن با طبیعت پیرامون، فرهنگ کار زنان و مردان در کنار یکدیگر
ارتباط با طبیعت	کارگیری مصالح نباتی، پیوند معیشتی و بصری با طبیعت
شفافیت پیوند	معیشت روزانه با طبیعت، نیاز به نظارت بر اموال محوطه، ارتباط با فضای عمومی، ارتباط بصری با طبیعت پیرامون
عدم تزئینات	استفاده از زیبایی طبیعی مصالح، عملکرد گرایی
تندیس گونگی بنا	لزومی معیشتی برای دسترسی سریع به مزارع و باغات، فرم خاص بنا به صورت تنها در دل طبیعت، فرم روستاوار شهرها
سبکی	ارتفاع گرفتن از سطح زمین، وجود لایه سبک ایوان به دور خانه، عدم کاربرد تزئینات
المان گونگی عناصر	پله به عنوان المان خاص در نما
بروتالسیم	عدم به کاربری تزئینات فراوان و وفاداری به شکل طبیعی مصالح
طراحی مدولار پلان	محدودیت سازه چوبی و بعدها سازه آجری
صداقت گرایی	وفاداری به طبیعت، عدم تزئینات، برونگرایی
سادگی	عدم تزئینات، مبنای عملکردی اجزاء، ادغام خالصانه با طبیعت
عملکردگرایی	عدم تزئینات، مبنای عملکردی اجزاء
نمادگرایی	تاثیر مفاهیم جهان بینی قومی در طراحی مسکن

۱۰- توریسم و جهانگردی

لفظ توریسم در لاتین به معنای سیاحت در داخل و خارج از کشور می‌باشد و معادل آن در زبان فارسی همان جهانگردی است. جهانگردی از عرصه‌های جدید می‌باشد که به علت فراوانی از جمله اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی از اهمیت بالایی برخوردار شده است. در واقع جهانگردی باعث ارتباط بین ملت‌ها و تبادل فرهنگی بین آن‌ها می‌شود. صنعت جهانگردی در هر کشور باید با توجه به تأثیرات اقتصادی و فرهنگ و ارزش‌های کشور خود پذیرای مهمانان دیگر باشد. امروزه در صنعت گردشگری همانند سایر فعالیت‌های دیگر اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی تحولات بزرگی اتفاق افتاده است و این تحولات متأثر از پیشرفت تکنولوژی و علم می‌باشد. اما همچنان گردشگری و توریسم در کشورها به عنوان یک عامل توسعه بکار گرفته می‌شود و از آن برای درآمدزایی و اشتغال بهره می‌جویند.

۱۱- تاریخچه جهانگردی و گردشگری ایران و جهان

صنعت جهان گردی از دهه ۱۹۵۰ میلادی بعد از پایان جنگ جهانی دوم توسعه یافت. علاقه‌مندی و کنجکاوی مردم از سراسر دنیا به بازدید از مناطق ناشناخته و آشنایی با نحوه زندگی ملیت‌های مختلف باعث ارتقا سریع و قابل توجه صنعت جهانگردی شد. سازمان جهانی جهانگردی معتقد است این صنعت پیشروتر از صنعت ماشین سازی و نفت می‌باشد. ایران به دلیل قدمت تاریخی و موقعیت جغرافیایی خود از گذشته تا کنون مورد توجه گردشگران دنیا قرار داشته است و صحت این مطلب را می‌توان در سفرنامه‌ها، کتب و مقالات متعدد یافت. اما از آنجا که صنعت گردشگری امری نو می‌باشد و استفاده از آن به عنوان یک منبع درآمدزایی به سال ۱۳۱۴ بر می‌گردد. در این زمان سازمانی به نام اداره امور جهانگردی در وزارت کشور تاسیس یافت. و به مرور و طی تغییراتی در سال ۱۳۳۴ به سازمان جلب سیاحان تغییر یافت. و در نهایت در سال ۱۳۵۸ از ادغام شرکت سهامی تاسیسات جهانگردی و وزارت اطلاعات جهانگردی و سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی با تشکیلات وسیع‌تر و اعتبارات بیش‌تر به وجود آمد (ابراهیم زاده آسمین، حسین زمستان، ۱۳۷۷).

۱۲- آثار اقتصادی گردشگری (توریسم)

صنعت گردشگری از از جنبه‌های گوناگونی مورد اهمیت است اما در بین تمام موارد تأثیر آن در اقتصاد کشور مهم‌تر از بقیه جنبه‌های آن است. زیرا باعث افزایش رشد ارزی کشور و پایین آمدن نرخ بیکاری می‌شود. اما این آثار در همینجا ختم نمی‌شود. از دیگر آثار اقتصادی جذب توریسم می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تاثیر مثبت درآمد ملی
- انتقال ثروت و درآمد از مناطق اعزام کننده گردشگر به مناطق هدف
- پیدایش بازارهای تبعیضی یا همان دوگانه
- آثار توزیعی درآمد حاصل از جهانگردی بین عوامل
- تغییر الگوی مصرف ناحیه میزبان
- فشار به سطح قیمت‌های داخلی
- افزایش ارزش پول داخلی

بنابراین در این شرایط توسعه صنعت گردشگری و تامین زیر ساخت‌هایی برای ارائه خدمات بهتر به مسافران داخلی و بخصوص خارجی می‌تواند از این آسیب پذیری کاسته و باعث ایجاد شغل‌های جدید و درآمدزایی بیش‌تری برای کشور شود. یکی از راه‌های جذب توریسم تامین زیرساخت برای پذیرایی از آن‌ها ساخت و ساز هتل‌ها و مجتمع‌های اقامتی مناسب با استانداردهای جهانی، با کاربری‌های متنوع و متناسب با اقلیم، فرهنگ و تاریخ هر منطقه برای بیش‌تر کردن جذابیت مراکز اقامتی می‌باشد (همان).

۱۳- نتیجه گیری

مهم‌ترین هدف در به وجود آوردن تعاملات اجتماعی و بالا بردن سطح فعالیت‌های تفریحی و فرهنگی یک جامعه ایجاد شناختی جامع در خصوص تعامل انسان با محیط اطرافش و تاثیر فعالیت‌های وی بر آن می‌باشد. در این راستا نقش معمار ایجاد مکان‌هایی متناسب با بافت فرهنگی، اجتماعی، اقلیمی، کالبدی و تاریخی در یک محیط می‌باشد تا بتوان باعث ثبت و شناساندن خصوصیات گوناگون یک جامعه به مسافران شود. در واقع معماران می‌توانند با طراحی مکان‌های اقامتی و از طریق حفظ الگوهای معماری و فرهنگی یک منطقه و ترکیب آن با معماری معاصر متناسب با نیاز جامعه امروزی، نیل به رضایتمندی اجتماعی را فراهم آورند. اینجاست که نقش رویکرد زمینه‌گرا در معماری پررنگ‌تر می‌شود. زمینه‌گرایی و ارتباط عمیق آن با اقلیم، فرهنگ، تاریخ و دیگر خصوصیات یک منطقه دستیابی به این مهم را فراهم کرده است.

امروزه به دلیل ازدیاد جمعیت و رشد روز افزون نیازهای آن‌ها مخصوصاً نیاز به تفریح، معماران را بر آن داشته که فضاها و مکان‌هایی برای اقامت و سفر مردم طراحی کنند. مکان‌های اقامتی تنها منوط به یک ساختمان نیستند بلکه مکانی می‌باشند که از همه‌ی جنبه‌ها روح و روان آدمی را شارژ نموده و باعث بازدهی بهتر او در محیط کاری و زندگی روزمره‌اش می‌شوند. یک تفریح خوب برای آنکه اثری مطلوب تر ایجاد کند باید درست اتفاق بیوفتد. به همین منظور در طراحی هتل و به طور کلی مراکز اقامتی علاوه بر فضاها، امکانات، تجهیزات و... یکی از مهم‌ترین جنبه‌ها نوع طراحی معمارانه است. که باید به آن توجه ویژه‌ای شود. تجربه نشان داد که طراحی همساز با طبیعت و بافت یا به نوعی طبیعت‌گرایی آرامش بیش‌تری را به مسافران می‌دهد. بنابراین در طراحی مراکز اقامتی توجه به زمینه و بستر طرح می‌تواند کمک شایانی به جذب توریست کند و در نتیجه فرهنگ، اقلیم، آداب و رسوم، نوع اقتصاد، فنون محلی معماری، اقتصاد و معیشت یک منطقه را به مسافران انجا معرفی نماید. در غیر این صورت و با طراحی بدون در نظر گرفتن زمینه باعث عدم ارتباط بین فرد و محیط می‌شود.

الگوی طراحی بناهای بومی برحسب طبیعتشان غیر تخصصی و متفاوت از شکل بناهای بسته هستند. بر خلاف بناهای صاحب سبک که اعمال تغییرات و توسعه باعث از بین رفتن مفهوم و ظاهر آنها می‌شود، امکان تحمل تغییرات و گسترش در بناهای بومی وجود دارد. و همین ویژگی باعث شده است تا در معماری بومی مناطق مختلف گونه‌های مختلفی دیده شود. یکی دیگر از دلایل تعدد گونه‌های مسکن انطباق معماری آن‌ها با شرایط اقلیمی و عملکرد ساکنان آن منطقه است که در هماهنگی مطلوب با بسترش می‌باشد که به حفظ آسایش روانی و فیزیولوژیکی در فضای معماری منتج می‌شود. در این مقاله سعی بر آن شده که با یادآوری رابطه میان طراحی مراکز اقامتی و رویکرد زمینه‌گرایی و در نتیجه‌ی آن ایجاد رضایتمندی برای ساکنان و یکی از راه‌های معرفی خصوصیات معماری منطقه‌ای بیان شود. همچنین تلاش شد تا با معرفی اصول کلی زمینه‌گرایی و انطباق آن با معماری بومی گیلان بتوان از این راهکارها در طراحی مراکز اقامتی و گردشگری در زمان حال استفاده نمود. این خصوصیات می‌توانند به معماری حال و هوا ببخشند و در نهایت باعث تقویت حس مکان در مواجه با فضاها شود و همین امر در نهایت موجبات جذب گسترده‌تر گردشگران را فراهم می‌نماید. هم اکنون باید به فرهنگ بومی به عنوان روندی نگاه کرد که امروزه هست و مستعد پرورش و گسترش می‌باشد.

منابع

۱. ایمانی، الناز، ۱۳۹۴، بررسی رویکرد های مختلف سازگاری با زمینه جهت تقویت جایگاه زمینه گرایی در فرآیند برنامه دهی معماری، نشریه علمی-پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، ۴۴-۲۹
۲. دربندی، م، احمدی، م، علیدوست، ماسوله، س، رحیمی، آتانی، س. ۱۳۹۴، بهبود عملکرد عناصر معماری زمینه گرا در معماری گیلان و بازا فرینی آن در ساختارهای امروزی با استفاده از تکنولوژی نانو، نشریه علمی-پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، ۱۸-۵
۳. قنبری، ناصر، (۱۳۹۳)، بررسی تطبیقی رویکرد های زمینه گرایی در معماری بناهای فرهنگی معاصر ایران و غرب: طراحی موردی مجموعه فرهنگی هنری شهر تهران.
۴. فاضلی، حق پناه، ابو الفضل، (۱۳۹۵)، اصول طراحی بنا در بافتهای فرسوده با استفاده از معماری های زمینه گرا، پنجمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در عمران، معماری و شهر سازی.
۵. قبادیان، و. ۱۳۸۷. مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب. دفتر پژوهشهای فرهنگی: تهران.
۶. مهران فر، ارس. یاران، ۱۳۹۴، تطابق شاخصه های مسکن بومی گیلان با معماری غرب، معماری و شهر سازی آرمان شهر، شماره ۱۵.
۷. برولین. برنت سی، ۱۳۸۶، معمار زمینه گرا، ترجمه راضیه رضا زاده، نشر خاک، اصفهان
۸. شیرازی، محمد رضا. آیزمن، ۱۳۸۳. "دلوز و شدن در معماری"، فصل نامه معماری و فرهنگ، سال پنجم، شماره ۱۷.
۹. ابراهیم زاده، آسمین، حسین، ۱۳۷۷، فرهنگ اسلامی و جغرافیای جهانگردی در ایران، نشر سازمان منطقه آزاد کیش.
۱۰. تولایی، نوین، ۱۳۸۰، زمینه گرایی در شهرسازی، مجله هنرهای زیبا، شماره ۱۰، انتشارات دانشگاه تهران. تهران
۱۱. مطالعات شهری سازمان نظام مهندسی ساختمان مازندران
12. Gaines, M. c. , 1980. "Teaching a contextual Architecture" JAE (Lack well publishing on behalf of the Association of collegiate schools of Arshitecture, Inc.) 33:21 -26. <http://www.jstor.org/stable/1424629>
13. Sotoudeh, Hesamaddin, Mohd Zakri, Abdullah, () 2013 (, Contextual Preferences of Experts and Residents: Issue of Replication and Differentiation for New Infill Design in Urban Historical Context. Department of Architecture, Faculty of Built Environment, Universiti Teknologi Malaysia .
14. Stokols, D. & L. Altman. (1987) Handbook of environmental psychology. New York: John Wiley & Sons.
15. Gates. M., 1980, "Education of contextual architecture", Vol. 33, No. 3, JAE Edition.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Observance of the principles of restrictive approach in the design of advertising and tourism centers, a response to how to provide regional services and the head of tourism in Guilan province

Neda Ghanbari Nejad Naseri ^{*1}, Farzaneh Asadi Malek Jahan²

Abstract

Today, due to the growing population and urbanization, and by its nature, change in work and life patterns and distance from nature as a bed to provide comfort and peace of mind in modern life today, the need for recreation and travel more than ever. Has increased. Therefore, the development of accommodation and tourism centers is necessary and is important for the social and cultural life of cities. On the other hand, in designing these centers, paying attention to specific architectural approaches can affect their success rate in attracting tourists. Today, one of the most important topics in architecture is building design based on context. This field can have different dimensions such as climatic, historical, activity, cultural-social and ... The context-oriented approach in architecture, in addition to linking the design and context, as well as better introducing the characteristics of the region, will lead to attracting more tourists. In this article, the aim is to present the principles of contextualism and its adaptation to the native architecture of Guilan in order to ultimately help attract tourists to the region. The research method is descriptive-research and after recognizing the relationship between accommodation and tourism centers and context-oriented architecture, the importance and advantage of constructing such centers with contextual approach is discussed. By knowing the principles of contextualism, they can be used in any region, according to climatic, cultural and social conditions. One of the most important results obtained from these studies is the study of the relationship between how to design tourism and accommodation centers and the extent of its impact on tourist attraction. It transmits cultures.

Keywords: Contextualism, contextualist architecture, tourist, accommodation and tourism centers.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

1- Master of Architecture, University of Science and Culture, Jihad Institute of Higher Education, Rasht Branch. Nega.ghanbarinejad@gmail.com

2- Assistant Professor, Faculty Member of Islamic Azad University, Rasht Branch.